

A

a 1. Promiera letra de l'alfabet. Marca la finala femenina en [a]: *la taula* [ˈtawla], ma s'atròva finda au masculin: *lo poeta* [puˈeta]. Finala de la tresena persona dei vèrbos: *canta* (pres. indic. dei v. en -ar), *cantava*, *finissia* (imperfècte indic.). S'escriu **à** en posicion tonica irregulara: *canterà, ànima, un molonàs, la gràcia*. 2. (geom.) Simbòle de l'ara.

A 1. (quim.) Vièlh simbòle de l'argon (aïra: **Ar**). 2. (electr.) Simbòle de l'ampèr. 3. (mús.) Nòta **la** dins lu país anglo-saxons e germanics.

a (geom.) Simbòle de l'ara.

a interj. Marca la sorpresa ò l'estonament.

a Prefixe privatiu: **anacronic**, etc.

a Prefixe de renforçament: **acapir** (per **capir**), **arregarjar** (per **regarjar**), **arremarcjar** (per **remarcjar**), etc.

à prep. 1. Direccion: *Vau à Menton*. 2. Situacion en un luèc donat: *Rèsti à Vilafranca*. 3. Situacion dins lo temps: *Mangi totjorn à miègjorn*. 4. Atribucion: *Donar quauqua ren à quauqu'un*. 5. Maniera: *Anar à pen*. 6. Accion que dura: *Èri à travalhar quora es intrat*. 7. Obligacion: *Ai de cauas à faire (de faire)*. **Nòta**: S'escriu finda m'un a sensa accent, forma dei autri lengas latini, ma es una forma qu'empacha de destriar la preposicion dau present dau vèrbo **aver** (li autri lengas latini destrion en conservant l'initiala **h**- dau vèrbo **aver**).

À Simbòle de l'angström.

abac n.m. Àbaco.

àbaco n.m. 1. Dintre l'Antiquitat, tauleta per comptar. 2. Aritmetica, à l'Atge Mejan: *Lo Compendion de l'Abaco*, de Francés PELLOS. 3. (arquít.) Partida sobrana d'una colomna de capiteu, en forma de tauleta. Var.: **abac**.

abadessa n.f. Superiora d'una abadia.

abadia n.f. 1. Monastèri qu'a un abat ò una abadessa à la sieu tèsta. 2. Bastiments d'aqueu monastèri: *Una abadìa dau siècle XII*.

abadiàl, a adj. Que regarja l'abadia, l'abat ò l'abadessa, ò que li apartèn.

abadiàla n.f. Glèia abadiàla.

abaguier n.m. (bot.) Arbuste de la familha dei lauraceas, dei flors blanqui e dei fuèlhas persistenti emplegadi coma condiment. Simbolejava la victòria dins l'Antiquitat.

abaïn n.m. (arquít.) Tableau inferior d'una fenèstra. Sin.: **suelha** (n.f.), **peirada** (n.f.), **peiral** (n.m.).

abaissable, bla adj. Que pòu èstre abaissat.

abaissada n.f. Reverença.

abaissalenga n.m. (med.) Paleta per pressar sur la lenga quora si vòu examinar la boca ò la gola.

abaissament n.m. Fach d'abaissar. Sin.: **umiliacion, vergonha**.

abaissar vt. 1. Faire calar, metre à un niveau mai bas. (geom.) *Abaissar una perpendicularària*, la menar d'un ponch fins à una drecha ò à un plan. 2. Diminuir l'importança, la valor de quauqua ren: *Baissar lo prètz*.

◆ **s'abaissar** v.pr. (à) Perdre la sieu denhetat, si comprometre.

abaissament n.m. Fach d'abaissar: *L'abaissament de l'atge de la retirada*.

abalan adj. Si di dei fruchs à gruelha tendra (noae, avelana).

abandierar (mar.) vi. Issar una tièra de bandieras sus una nau per una fèsta, etc.

abandon n.m. 1. Accion d'abandonar: *L'abandon d'una persona, l'abandon d'una nau*. 2. (espòrt) Renonciament à una competicion. 3. Estat de cen qu'es abandonat: *Una maion, una campanha à l'abandon*. 4. Laisser-anar dins lo comportament d'una persona: *Un moment d'abandon*.

abandonar vt. 1. Laisser per longtemps ò per totjorn: *Abandonar lo can, la frema*. 2. Cessar de faire quauqua ren: *Abandonar una activitat, un affaire, una competicion*. (absol.) Si retirar d'una competicion: *Ai abandonat au premier torn*. 3. Laisser anar una partida dau còrs: *Abandonar la tèsta sus lo coïssin*. ◆ **s'abandonar** v.pr. Si laisser anar, en parlant dau còrs. (fig.) Si metre en poder d'un sentiment ò d'una persona: *S'abandonar à una passion*.

abarbar (s') (bot.) v.pr. Metre de raïç. Sin.: **s'embarbar**.

abartassir vt. (*abartassissi*) Cf. **aboissonar**.

abasaniment n.m. Fach de devenir brun, maureu.

abasanir vt. (*abasanissi*) Rendre brun (sobretot en parlant de la pèu sota lo soleu). Var.: **basanar**.

abasanit, ida adj. Vengut brun sota l'efècte dau soleu. Var.: **basanat**.

abasia n.f. (med.) Impossibilitat de caminar, sensa problema motor ni sensitiu caracterisat.

abastardiment n.m. Accion d'abastardir, de s'abastardir ò resultat d'aquesta accion. Sin.: **embastardiment**.

abastardir vt. Faire perdre li qualitats de la sieu raça, de la sieu condicion umana. ◆ **s'abastardir** v.pr. Perdre li qualitats de la sieu raça, de la sieu condicion umana.

abat n.m. 1. Superior d'una abadia. 2. Prèire seculier.

abatatge n.m. Accion d'abatre (aubres) ò de tuar (animaus).

abatament n.m. Abatement.

abatement n.m. 1. Fach d'èstre abatut, moralament ò fisicament. 2. Baissa d'una soma de pagar. ◇ Fraccion de la matèria imposabla pas pilhada en còmpte dins lo calcul de l'impòst.

abatent n.m. 1. Partida mobila d'un mòble que si pòu auçar ò rabatre. 2. Mena de contravent que si pòu levar ò abaissar.

abatiment n.m. Abatement.

abaton n.m. Enfant de còr. Sin.: **clerjon**.

abatre vt. (*abati*) 1. Faire tombar, reversar: *Abatre un barri, un aubre*. 2. Tuar (quauqu'un ò una bèstia). 3. Levar li foarças fisiqui ò morali. 4. *Abatre li sieu cartas*: Faire clar lo sieu plan à un adversari, li faire vèire quaus